

Доротюк В. І.,
*кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувачка відділу профільного навчання,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

СТРУКТУРА НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

В Україні реалізується компетентісно орієнтована освіта. Це нова тенденція, яка не має традиційних джерел, накопичених ресурсів, підготовленого кадрового потенціалу. Все для всіх учасників процесу є новим, неоднозначним, невизначеним. Держава дає замовлення освітнім закладам на інший результат їх роботи, ніж було раніше. Тепер учень повинен здобути знання активно впроваджувати у власну діяльність, постійно демонструючи свої досягнення. З огляду на це, оскільки не прописана загальна стратегія, відсутні тактичні маневри та безпосередньо технології навчання і виховання, педагоги потребують науково-методичного забезпечення, яке допомагало б професійний досвід використовувати відповідно до нових завдань в умовах реалізації компетентісно орієнтованої освіти.

Науковці повинні розробити методичні посібники, які допомогли б учителям використовувати власні напрацювання в новій реальності. Такий науковий інструментарій дає змогу зробити освітній процес однорідним і суцільним.

Раніше школа забезпечувала більшою мірою теоретичне навчання, відірване від практики, не пов'язане з реальним життям, а розраховане на накопичення для використання в майбутньому. Але знання, відірвані від життя, швидко забуваються. Компетентісний підхід у навчанні передбачає пов'язання теорії з практикою. Відповідь на запитання «як це вирішувати» зможе дати тільки наука. Отже, в структурі методичного посібника обов'язково повинні бути запропоновані нові методи, прийоми і технології навчання предметів, спрямовані на формування компетентностей в учнів.

Істинно велике створюється людиною тільки в тій галузі праці, яка найбільш відповідає її індивідуальності. Із цього випливає положення: щоб виховати творця, потрібно уміти визначати його природні здібності, [1] особливості інтелекту та інтереси. Але раніше вчителі цього не робили ніколи. Завдання педагогічної науки полягає в забезпеченні суб'єктивної освітнього процесу знаннями і методами педагогічної і психологічної діагностики такою мірою, щоб не допустити помилок у визначенні особистісних якостей учнів. На думку Д. Равена, [2] компетентісний підхід характеризується формуванням активної суспільної позиції учнів та їх становлення як членів суспільства. Це завдання повинна розв'язувати сучасна школа, а значить – педагогічний колектив у процесі виховання.

Сьогодні школа ще не має відповіді на ці запитання: як розробити програму, які заходи використовувати; які методи заохочування та оцінювання потрібні, - але всі вони мають будуть розроблені в науково-методичному забезпеченні для вчителів, адже потрібно визначити, що дає громадська робота учневі, які якості формує і як допомагає в становленні особистості. Український філософ Г. С. Сковорода [3] стверджував, що кожна людина має в житті займатися спорідненою працею, а інакше вона буде тягарем для суспільства і не матиме ні щастя ні спокою. З цього випливає, що в умовах компетентісно орієнтованого навчання найважливішим є професійне самовизначення учня. Це довготривала і серйозна процедура, що складається з різноманітних методів, прийомів, тестувань, практичних занять, контактів з

родиною та закладами вищої освіти. Відповідно: необхідний інструментарій та навички його використання повинні бути покладені у зміст методичного посібника для вчителів.

Загальновідомо, що потрібно піклуватись про всебічний розвиток учнів. Для цього необхідно враховувати інтереси учнів та їх вікові особливості, враховувати їхню ініціативу, створювати умови для їх гармонійного розвитку, та використовувати ефективні виховні технології. Школа має виховати почуття любові до своєї Батьківщини, до родини, повагу до старших, відповідальність у вчинках, бажання бути корисним, бажання допомагати іншим. Надійним засобом у процесі формування моральних якостей учня може стати вивчення змістовних літературних творів, історії та культури як рідної так і світової, ознайомлення з мистецтвом та класичною музикою, філософією та театром.

Логічно, що в процесі формування свідомості учня та формування його естетичних смаків теж необхідні рекомендації вчених, які є важливим складником науково-методичного забезпечення вчителів.

Висновок: Для забезпечення компетентісно орієнтованого навчання педагоги потребують наукового базового забезпечення, яке розробляє відділ профільного навчання.

Ключові слова: компетентність, стратегія, всебічний розвиток, реалізація, становлення особистості.

Список літератури

1. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека. М., 1996. 320 с.
2. Равен Джон Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация..М., 2002. 396 с.
3. Сковорода Г. С. Твори у двох томах. К., 2005. 528 с.

Доротюк О. Г.,

*науковий співробітник відділу профільного навчання,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДРУЧНИКІВ

Обов'язковою умовою реалізації компетентісно орієнтованого навчання є наявність такого інформаційного ресурсу, як підручник. Він розробляється кращими науковцями відповідно до стандартів, однак існують важливі психологічні рекомендації, які не завжди враховуються, незважаючи на їх обґрунтованість та актуальність. В. С. Цетлін визначає підручник як навчальну книгу, як засіб навчання, призначений для викладання та навчання в середній школі, що має слугувати для розвитку духовних здібностей учнів та прищеплення вміння навчатися за книжками, є джерелом для самоосвіти як на уроці, так і вдома [1]. Підручник створюють для навчання учнів. Це аксіома, природно те, що він повинен містити цікаву і доступну інформацію, підтверджену науковими фактами та закономірностями. Виклад матеріалу має бути логічним, зрозумілим, таким, що забезпечую зв'язок. У компетентісно орієнтованому навчанні велику роль відіграє мотивація учнів як психологічна функція. Для її формування бажано викладати матеріал у такому порядку: на початку нової теми треба подавати загальну інформацію про те, складником якої науки є тема, як вона пов'язана з іншими темами, яке практичне значення має, яке виробництво, які професії пов'язані з нею, яке значення має галузь у народному господарстві та міжнародній спеціалізації, яка історія та перспектива розвитку конкретного напрямку науки, чи виробництва. Учень має свідомо ознайомлюватися з навчальним матеріалом та пов'язувати